dydžio akmeninio grindinio fragmentas. Grindinys viensluoksnis, iš 3,5x3x2 cm - 13x11x9 cm dydžio akmenukų. 35 cm gylyje, jau šlaite, rastas suardytas suaugusio žmogaus kapas be įkapių. Be pilko priesmėlio, jokio kito kultūrinio sluoksnio nerasta. Tyrinėjimai parodė, kad Nemunas griauna ne piliakalnio pylimą (kaip buvo manoma anksčiau), o natūralią kalvelę, neturinčią jokių įtvirtinimų.

Į pietus nuo piliakalnio yra smarkiai arimo suardyta gyvenvietė. 1987 m. V. Almonaitis joje surinko lipdytos grublėtos ir lygiu paviršiumi keramikos, priklausančios I tūkst. antrajai pusei. Atrodo, kad šiuo laiku egzistavo ir piliakalnis. Tai buvo nupjauto kūgio formos, plokščiu viršumi kalvelė, naudojama kaip slėptuvė. Prienų rajone panašūs yra 1964 m. tyrinėtas Norkūnų piliakalnis prie Mikasos bei Pelekonių piliakalnis prie Sobuvos upelio. Apleistame piliakalnyje apie XVIII a. įrengtos kaimo kapinės. Joms turetų priklausyti rastas kapas, Ir anksčiau iš griūvančio šlaito išsirisdavę žmonių kaulai.

E. Volteris mini šalia Pelekonių kaimo, miške, esančius pilkapius, kurių rasti nepavyko. 1989 m. Pelekonyse aptikta neįtvirtinta gyvenvietė, esanti 1,2 km į pietvakarius nuo Pelekonių piliakalnio I, tarp Nemuno ir kelio Pelekonys - Nibriai. Iki 0,5 m storio kultūrinis sluoksnis užima apie 10 ha plotą. Rasta lipdytos brūkšniuotos, grublėtos bei lygiu paviršiumi keramikos, žalsvo stiklo 2,6 cm skersmens karolis bei titnago skelčių, tai rodo šioje vietoje buvus akmens amžiaus ir m.e. I tūkst. gyvenvietę.

Vladas Žulkus

PALANGOS ANTROJI SENOVINĖ GYVENVIETĖ

1988 ir 1989 m. PRPI toliau žvalgė Palangos archeologijos paminklus. Buvo šurfuota Palangos šiaurinėje dalyje, į rytus nuo Naglio kalno (11 šurfų

ištirta 18 m^2), iškasta 15 m^2 kempingo ir 6 m^2 perkasėlė Palangos centre, prie buvusio kurhauzo. Kultūrinių sluoksnių neaptikta.

Antrojoje Palangos senovinėje gyvenvietėje (žr.: ATL 1986 ir 1987 metais. - V., 1988. - P. 45-46) 1989 m. ištirti 9 plotai (pl. 2-10) ir 13 šurfų (iš viso 393 m^2). Apibrėžtos gyvenvietės ribos. Vakarų-rytų kryptimi jos sluoksnis pasektas 400 m atkarpoje nuo Vytauto gatvės iki žemumų ir pelkių, palei apvažiuojamąjį kelią; iš šiaurės į rytus jis užima ruožą nuo 12o iki 400 m didesnėje hipodromo dalyje ir vandenvietės pietiniame krašte, iš viso beveik 7 ha plote. Konstatuota, jog senovinė gyvenvietė yra buvusi nedideliame kalvos kyšulyje, tarp pelkių.

Kultūrinis 0,5-0,7 m storio sluoksnis glūdi po supustytu 0,5-1 m smėlio sluoksniu. Išskirti 4 šio sluoksnio horizontai: II tūkst. pr.m.e., pirmųjų m.e. amžių, XII-XIV a. ir XVI-XVII a.

Seniausi pėdsakai rasti gyvenvietės pietvakarinėje (pl. 5) ir rytinėje dalyje (pl. 8, 10), horizonte 4. Ten, 0,8 ir 1,2-1,3 m gylyje, buvo stulpų bei kuolų dėmių, rasta smulkių titnago nuoskalų, akmeninio kirvelio nuolauža, plonasienės brūkšniuotu paviršiumi keramikos.

Stulpinių statinių pėdsakai ir kruopėta bei silpnai grublėta keramika aptikta sluoksnio 3 horizonte, gyvenvietės rytinėje dalyje (pl. 7-8 ir 10). 1-1,2 m gylyje. Kartu su minėta lipdyta keramika aptikti ir neaiškios formos bei dydžio stulpinio statinio pėdsakai. Stulpavietės buvo 12-26 cm skersmens, apie 0,5 m gylio, apdėtos 5-15 cm dydžio akmenimis. Stulpai buvę sukasti labai nevienodais tarpais, atskiromis grupelėmis po 7-10. Tam pačiam laikotarpiui gali priklausyti ir pl. 10 rastos 0,5-0,6 m gylio 1-1,2 m skersmens apskritos ir ovalios duobės.

Ryškiausi pastatų pėdsakai aptikti XII-XIV a. sluoksnyje, 0,8-1,25 m gylyje, įvairiose gyvenvietės vietose. Pastatai taip pat buvę stulpiniai (pl. 7), o kartu ir rėstiniai (pl. 3, 8, 10). Plote 7 atidengtas

stulpinis pastatas buvęs apie 7x5 m dydžio, orientuotas vakarų-rytų kryptimi, atrodo, su prieangiu ar priestatu šiauriniame šone. Pastato centre buvo 30 cm skersmens ovali dėmė - atrodo dviejų stulpų pedsakai. Židinio pastate nerasta. Surinkta lipdyta lygiu paviršiumi ir žiesta keramika.

Greta aptiktas ręstinis apie 5,5x4,5 m dydžio namas, orientuotas vakarų-rytų kryptimi. Pastato kontūrą žymėjo angliukai, pelenai, tamsesnės dėmės ir kelios kuolavietės, apie 200 puodų šukių. Ties namo viduriu, prie rytinio galo sienos buvo židinys. Tai pailga 1,5x0,9 m dydžio ir iki 20 cm gylio duobė su prieduobe rytiniame gale. Duobė buvusi glaistyta moliu. Pastato ribose ir šalia jo rasta žiestos keramikos, tik viena kita šukė buvo lipdyta ir žiesta, du akmeniniai tinklo pasvarai, žalvarinės juostinės apyrankės fragmentas, žalvarinis juostinis žiedas (?), geležinė vinis (pav. 3).

Du židiniai aptikti plote 10. Vienas jų buvo 95x85 cm dydžio ir 15 cm gylio duobėje nelygiu dugnu. Joje rastos lipdytos lygiu paviršiumi puodų šukės. Gali būti, kad židinys priklausė čia stovėjusiam stulpiniam pastatui. Kitas židinys buvo 75 cm skersmens, įgilintas 25 cm smėlin, apvaliu dugnu. Duobės šonai grįsti akmenimis, rastos 4 viena ant kitos gulinčios jų eilės. Akmenų žiedas nutrūko pietrytinėje pusėje, kur buvo apie 20 cm pločio "anga". Židinio duobės viduryje rasti sudegusio apie 25 cm skersmens stulpo pėdsakai. Šį šildymo įrenginį galima būtų pavadinti židiniu - krosnimi. Tačiau gali būti, kad čia stovėjo didelis stulpas, apdėtas akmenimis ir vėliau sudegęs. Duobėje su anglimis radinių nebuvo. Šiame paviršiuje aptikta žiestų puodų šukių, puoštų rantytu voliuku ("virvele") petukuose, bangele ir rievėmis.

Trys židiniai aptikti plote 3, gyvenvietės vakariniame krašte. Du iš jų buvo ovaliose 1,2x0,9 ir 1,2x1 m dydžio, 24-10 cm smėlyje įgilintose duobėse. Židiniuose rastos lipdytų, žiestų puodų šukės. Trečias, vėlyviausias židinys buvo ręstinio pastato

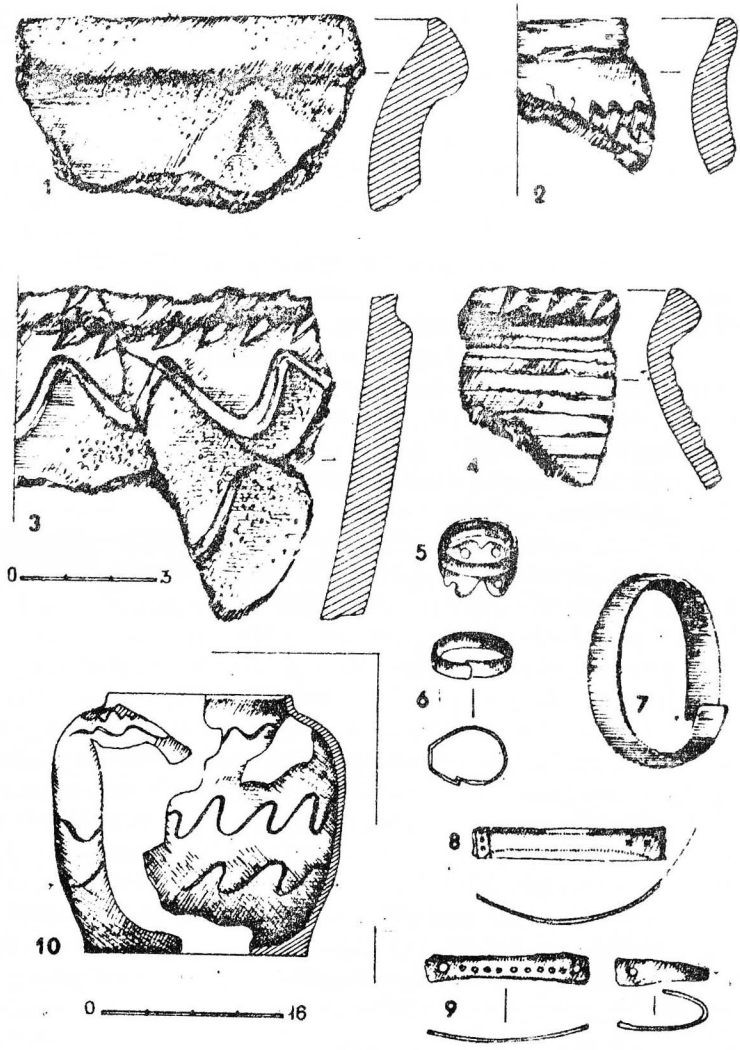

3 pav. Palanga: 1-4-XII-XIV a. keramika, 5-9-žalvariniai dirbiniai, 10-XVI a. puodas

dėmėje. Ji buvo apie 6x6 m dydžio ir išsiskyre tamsesne žeme bei nedideliais akmenukais (buvusi asla?). Dėmės viduryje, arčiau rytinio krašto, išsiskyrė 2,9x2,4 m dydžio stačiakampis perdegusių ir suskilusių akmenų, molio tinko trupinių, angliukų bei pelenų plotelis. Nuėmus akmenis, smėlyje liko 2,6x2 m dydžio ištęsta vakarų-rytų kryptimi dėmė, kuri išnyko nuskutus paviršių. Čia, matyti, tiesiog ant aslos buvo pastatyta akmeninė krosnis. Pastato ribose rasta žiestos keramikos (vos kelios šukės buvo lipdytos), 6 akmeniniai tinklo pasvarai, geležies šlako, keli gintariukai. Pastatas datuojamas XIII-XIV a.

Tame pačiame plote, žemiau pastato horizonto, rastas 1,1x1,1 m dydžio netaisyklingos formos duobės kontūras su antrinio perkasimo žymėmis. Duobė buvo apie 0,5 m gylio. Joje buvo keli nedideli akmenys ir gintaro "lobis", kurį sudare 77 nuo 1,5x1 cm iki 7x4 cm dydžio gintaro gabaliukai. Duobė kasta nuo XII-XIII a. paviršiaus.

Humusinio sluoksnio paviršiuje visur randama XVI-XVII a. keramikos, apdegusių akmenų. Gyvenvietės rytinėje dalyje, sluoksnio paviršiuje, 0,8 m gylyje, aptiktas 2,3x1,8 m dydžio židinys, ištęstas šiaurės rytų-pietvakarių kryptimi. Per 0,3 m į pietus nuo židinio buvo trijų tašytų 44x40-33x32 cm stulpų eilė, orientuota vakarų-rytų kryptimi. Tarp stulpų - 0,45-1,1 m atstumas. Jie įkasti iki 45 cm į smėlį. Vienas irgi sudegęs 50x45 cm stulpas yra stovėjęs per 65 cm į šiaurę nuo židinio. Židinyje buvo anglių, perdegusių akmenų, rastos 3 ar 4 žiestų puodų šukės, peilio geležte ir 1533 m. Elbinge kaldintas Žygimanto šilingas. E. Ivanausko nuomone, moneta pateko į židinį apie XVI a. vidurį. Vienas puodas yra lipdytas ir apžiestas, blogai išdegtas, nebūdingos kuršių keramikai formos.

Kasinėjimai Palangos antrojoje senovinėje gyvenvietėje kol kas dar nedavė atsako į daugelį klausimų: neaišku, kada susiliejo abi gyvenvietės (vakarinėje ir rytinėje kalvos dalyje); nežinia ar gyvenvietė buvo įtvirtinta; neaiškus jos socialinis ir ekonominis zonavimas; tikslintina ir jos chronologija.